

Şanlı dövrün sənədli tarixi

1918-ci il 15 sentyabr tarixi Bakının işğal-dan azad edilməsi ilə yanaşı, digər mühüm bir faktla da əlamətdardır. Həmin tarixdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dəyərli yadigarlarından olan "Azərbaycan" qəzetinin ilk nömrəsi işıq üzü gördü. Qəzetin keçib gəldiyi uzun yol xalqın milli inkişaf tarixinin yazılı salnaməsini yaradan, keçmişlə bu gün, bu günlə gələcək arasında mənəvi körpü rolunu oynayan, nəsillərdən nəsillərə soraq gətirən bir mətbu orqanın ictimai düşüncəmizdə nə qədər böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərdi.

Qəzet zamanəsinin tanınmış ziyalılarının, maarifçilərinin, millət sevdalılarının bir araya goldikləri düşüncə mərkəzi idi. "Azərbaycan"ın fəaliyyət hədəfi də onun adında cəmləşib. Qədim və doğma torpağının rəsmi səsi və sözü məsuliyyətini daşımaq bir qəzet üçün çox böyük və müqəddəs bir işdir. Müstəqilliyin ən əhəmiyyətli göstəricilərindən biri onun söz demək, başqaları arasında səsinə eşitdirmək haqqıdır. 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulanda bu missiya üçün təsis edilən rəsmi mətbuat orqanı "Azərbaycan" qəzeti oldu. "Azərbaycan" böyük bir ictimai tribuna oldu. Xalq Cümhuriyyətinin varlığı dövründə bu mətbuat orqanı da dövlətin taleyini yaşadı. O zaman xeyli qəzet və jurnal fəaliyyətə başlasa da, "Azərbaycan" onlardan fərqlənirdi. Yeni olan bu nəşr məhz müstəqil cümhuriyyətin yaranması ilə meydana çıxmışdı, onun səsi və sözü idi. Digər mühüm fərq "Azərbaycan" qəzetinin yeni dövlətin parlamentinin rəsmi mətbu orqanı olması idi.

Qəzetin 1918-ci il 7 dekabr tarixli 58-ci sayında Üzeyir bəy Hacıbəyli "Tarixi günümüz" məqaləsində yazırdı: "Bu o gündür ki, Azərbaycan türklərinin Milli Məclisi, Milli Şurası açılib. Azərbaycan təkmil bir hökumət şəklinə girir. Yüz-yüz əlli sənə bundan əvvəl müxtəlif xanlıqlardan ibarət olan Azərbaycan torpağının rus istilasından qazandığı bir mənfəət o oldu ki, bu torpaq üzərində qurulmuş olan saxta və əməli hüquqları silinib-süpürülmüş müttəhid və vəsi bir ərəzi şəklinə girdi və bu gün xilas olub da iki milyon mütəcavüz nüfus ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti namını daşımağa kəsbiləyaqət etdi. Bəs bu gün haman bu Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin milli parlamənı açılmaqla təşkilat və tərtibati-siyasiyyəsi artıq itmama yetir. Belə olan surətdə, deməli, qəlbimizdə bəslədiyimiz ümid - parlamənımızdır. Və ümidvarıq ki, cavan parlamənımız bu ümidimizin hüsuli yolunda var qüvvəsilə çalışacaq və Vətənimizin istiqlal və azadlığına birinci səbəb olacaqdır".

Bu gün həmin rəsmi dövlət qəzeti olan "Azərbaycan"nın 10.000-ci nömrəsi nəşr olunur. İlk baxışdan bu, bəlkə də adi bir rəqəm kimi görünə bilər. Amma bu rəqəmlərin hər birinin arxasında illərin tarixi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin sətir-sətir yazılan milli dövlətçilik salnaməsi, qəzetin hər nömrəsində sənədləşən böyük bir irs durur. "Azər-

baycan" qəzetinin 10.000-ci nömrəsinin hər biri bu tarixi öyrənmək, tədqiq etmək, qəzetin mövcud olduğu bütün dövrlərin aydın mənzərəsini yaratmaq üçün ən mötəbər istinadgahlardandır.

Cümhuriyyətin ən dəyərli yadigarı

Bu mətbuat orqanı ömrü cəmi 23 ay sürən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ən qiymətli yadigarlarından biridir, eləcə də onun hüquqi varisi kimi ötən əsrin sonlarına doğru yenidən istiqlalına qovuşan dövlətimizin məhək daşlarındandır. Ətrafında dövrün ən qabaqcıl, tərəqqipərvər, vətənsəvər ziyalıların, ictimai xadimlərinin birləşdirən qəzetin başlıca məramı onun ilk redaktorlarından birinin - Üzeyir bəy Hacıbəylinin dili ilə desək, tək bir partiyanın orqanı, dar siyasi xəttin daşıyıcısı kimi

fəaliyyət göstərmək deyil, bütövlükdə azərbaycançılığın, azərbaycançı fikir və əməllərin təntənəsi naminə, Vətənin istiqlalı yolunda çalışmaqdan ibarət olmuşdur. Bu baxımdan "Azərbaycan" qəzetinin dövlətin rəsmi mətbu orqanı kimi meydana çıxması ölkəmizin tarixinin mühüm hadisəsi hesab edilir. Xarakterikdir ki, həmin dövrdə nəşrin baş redaktorları Ceyhun bəy Hacıbəyli, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Şəfi bəy Rüstəmbəyli və Xəlil İbrahim gənc respublikanın obyektiv və ədalətli mövqeləri, həqiqətsəvərlikləri ilə fərqlənən böyük ziyalıları olmuşlar. Təkcə qəzetin nəşrinə xeyli müddət rəhbərlik etmiş Üzeyir bəy Hacıbəylinin Azərbaycan tarixinə, siyasi və iqtisadi vəziyyətə, maarif və mədəniyyətə, milli-mədəni dəyərlərə, xarici və daxili düşmən qüvvələr tərəfindən məruz qaldığı haqsızlıq və təhdidlərə və səi-

rə aid 200-ə yaxın məqaləsi bu mətbu orqanın səhifələrində yer almışdı. "Azərbaycan"ın müəllifləri sırasında zamanəsinin ən böyük fikir adamları, qələm sahibləri vardı: Məmməd Əmin Rəsulzadə, Fətəli Xan Xoyski, Əlimərdan bəy Topçubaşov, Əhməd bəy Ağaoğlu, Ömər Faiq Nəmanzadə, Məhəmməd Ağa Şahtaxtlı, Mirzəbala Məmmədzadə, Cəfər Cabbarlı, Əhməd Cavad, Məhəmməd Hadi, Əliabbas Müznib, Məmməd Sadiq Axundzadə, Seyid Hüseyn, Əmin Abid, Əli Yusif, Əli Şövqi, Fərhad Ağazadə, Adil Ziyadxanov, Hacı İbrahim Qasimov, Şəfiqə Əfəndizadə və başqaları...

"Azərbaycan" qəzetinin hər nömrəsində erməni məsələsi gündəmdə olub. Xalqımız tarixboyu erməni millətçilərinin ağır zərbələrinə məruz qalıb, hiylə və xəyanətlərinin qurbanına çevrilib.

Qəzetdə çıxan məqalələrdə 1918-1919-cu illərdə ermənilərin Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində, o cümlədən Qarabağda, Zəngəzurdə törətdikləri qanlı əməllərin, müxtəlif təcridatların arxasındakı səbəblər üzə çıxarılmışdır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin gələcəyini, ümumilikdə regionda sülh və təhlükəsizliklə bağlı niyyətləri təhdid edən bu əməllərin qarşısının alınmasından ötrü təkliflər verilmişdir. Xalqa yol göstərən bu publisistik yazılar tarixin ən çətin mübarizələr dövründə meydana çıxmış və ictimai-fəlsəfi fikrin inkişafında mühüm rol oynamışdır.

Dövrün aktual problemləri "Azərbaycan"ın səhifələrində

Üzeyir bəy Hacıbəyli 1918-ci ildə "Azərbaycan" qəzetinə gələndə artıq özünü yetkin bir siyasi publisist və ictimai xadim kimi təsdiq etmişdi. 33 yaşlı yazarın hər gün baş verən hadisələrə baxışları da fərqli idi, problemləri səlist publisistik üslubda qələmə alırdı. O, xalqın həyatı, ruhi aləmi, mənəviyyatı, tarixi və mədəniyyəti ilə dərindən tanış idi, onun dərclərini, ehtiyaclarını bilir və görürdü. Üzeyir bəyin publisistikasının xalqla, xalqın mübarizəsi, gündəlik problemləri ilə bağlı olması onun demokratik görüşlərinin saflaşmasına kömək etmişdir. Ədibin publisistik əsərləri üçün səciyyəvi olan ilk böyük keyfiyyət ideyalıq, aydın məslək və əqidəlilik idi.

O, məqalələrindən birində - "Məslək nədir" adlı yazısında bu sualı belə cavablandırırdı: "Məslək - hər kəsin etiqad etdiyi bir yoldur. Ümumin xoşbəxtliyi, asayış və məramını, rifah halını, tərəqqi və təkamülünü təqib edən hər bir məslək onun sahibi üçün müqəddəs ədd olmalıdır". Üzeyir bəyə görə insan bu cür məsləkə sadıq qalmalı və ona xəyanət etməməlidir.

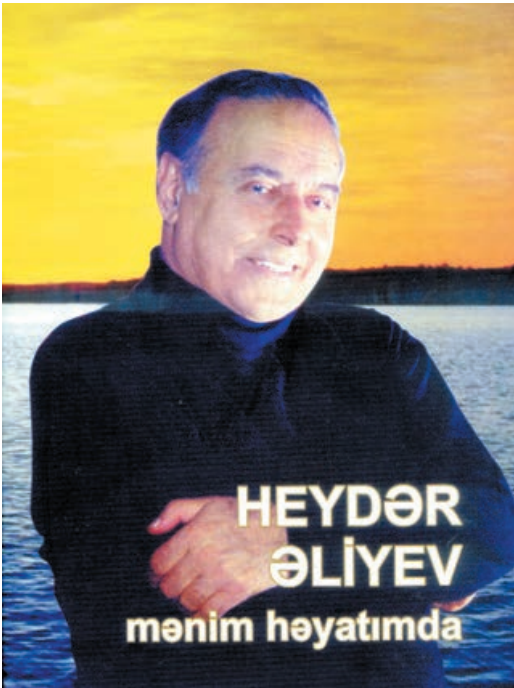
Böyük yazar həm gündəlik hadisələrdən bəhs edir, həm gələcəyə diqqət yönəldir, eyni zamanda qaranlıq mətləblərə işıq salır. Onun erməni məsələsi, Qarabağ hadisələri ilə bağlı xeyli məqalələri çap olunmuşdur. "Əyri yol", "Qarabağ haqqında", "Fitnələr qarşısında", "Eyni müamilə gözləyirik", "Qara təhlükə", "Andranikin məsələsi", "Qarabağ hadisəti" və digər publisistik yazılarında Azərbaycanı parçalamağa, torpaqlarını işğal etməyə, əhalisini qırmağa cəhd edən qəddar, hiyləgər, təcavüzkar erməni mil-

lətçilərinin niyyəti uzaqgörənliklə açılib göstərilirdi. Ədib öz publisistikasında xalqı ehtiyatlı olmağa, istiqlaliyyətini qorumağa səsləyirdi. Bu yazıları indi oxuduqca sovetlərin onlara nə üçün qadağa qoyduğu aydın şəkildə dərk edilir. Ü.Hacıbəyli "Qara təhlükə" (Azərbaycan", 8 iyun 1919, №198) məqaləsində erməni daşnaklarının böyük faciələr yarada biləcək niyyətlərini, millətin üzərində yaranan qorxulu təhlükəni hiss edirdi. O yazırdı ki, millətin azadlığı və bütövlüyü onun mübarizə ruhundadır. Bu ruhu sarsıtmaq istəyənlər, Qafqazda güclü bir türk dövlətinin mövcudluğunu gözü götürməyənlər, bu tarixi reallığın qarşısını almağa çalışanlar çoxdur... Ədib bu cür bədxahların millətin azadlıq ideallarını, mübarizə özmini sarsıda bilməyəcəklərini vurğulayaraq yazırdı: "Bir vaxt yetişər ki, millət bir ruh və bir cisim olub son və qəti qərarını elan edər".

"Azərbaycan" qəzetinin saralmış arxiv səhifələri böyük publisistin ürek ağırları, həyəcanlı fikirləri, sarsıntıları ilə doludur. Onun milli azadlıq ideallarını tərənnüm edən, vətənpərvərlik ruhunda yazılmış publisistik əsərləri sanki bugünkü tariximizin aynasında öz əksini tapıb. O, "Qurtuluş" adlı məqaləsində yazırdı: "Qurtuluş və xilasımız yolunda canlarını qurban verib bizə bu dünyada cənnət arzulayıb, özlərini o dünyada behiştə vasil edən möhtərəm şəhidlərin əziz məzarları üzərinə fatiəxan olmaqla özlərini yad və ruhlarını şad etmək hər bir azərbaycanlının müqəddəs borcudur".

1918-ci il dekabrın 15-də "Azərbaycan" qəzetinin 65-ci nömrəsində "Andranikin məsələsi" adlı məqalə dərc edilir. Hacıbəyli Üzeyir imzası ilə çıxan yazının məzmunu həmin dövrdə Andranik Ozanyanın Azərbaycanın Naxçıvan, Culfa və Zəngəzur bölgələrində törətdiyi qətləmlərlə bağlıdır. Üzeyir bəy məqaləsində ilk növbədə Andranikin kimliyi barədə məlumat verir, onu oxucularına tanıdır. Böyük yazar hesab edir ki, "bu insanlara qarşı ən düzgün davranış özünü də, dəstəsindəki digər quldurları da məhkəmə qarşısına çıxarıb layiq olduqları cəzaya çatdırmaqdır".

Qəzetdə digər mühüm məsələ - Azərbaycanda ordu quruculuğu işinin gücləndirilməsi, ölkənin müdafiə potensialının artırılması Üzeyir bəyin məqalələrində ana xətt kimi keçir: "Biz hər halda özümüzü qorumalıyıq və hüdədumuzu öylə möhkəm vəziyyətə salmalıyıq ki, hər dəli, qudurmuş soxulub bildiyini, istədiyini yapa bilməsin. Ümumi əhalimizin baxşus hüdəd və yaxınlıqda olanların müdafiə və mühafizəsi üçün əlimizdə vasitələr lazımdır ki, hərəkətə sürətə və fəaliyyətə də qüvvətə malik olmaqla xalqımızı müttəminülqəlb etsin". Bu, xalqın müdafiəsinin möhkəmləndirilməsi ilə bağlı hökumət qarşısında qoyulan tələb idi.

Üzeyir bəy Hacıbəylinin "Azərbaycan" qəzetində dərc edilmiş məqalələri beynəlxalq aləmin Azərbaycanın istiqlalına münasibəti, ölkəmizin Xəzərdə iştirakı, cümhuriyyət hökumətinə müxalif qüvvələrin qeyri-konstruktiv davranışları və s. bu kimi mövzuları da əhatə edir. Yada salaq ki, cümhuriyyət dövründə xarici qüvvələrə bağlı ayrı-ayrı təcridatçı ünsürlər 1828-ci ildə imzalanmış Türk-mənçay müqaviləsinə istinad edərək, Azərbaycanın Xəzərdə ticarət və hərbi gəmilər saxlamasına əngəl olmağa çalışırdılar. Üzeyir bəy isə "Azərbaycan" qəzetindəki "Əsassız tələb" ("Azərbaycan", 30 oktyabr 1919, № 309) adlı məqaləsi ilə bu iddianın tam yersiz olduğunu tutarlı dəlillərlə isbatla yetirir və xüsusi vurğulayırdı ki, Azərbaycan üçün dəniz məsələsi can məsələsidir.

Ədib Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə münasibətdə bəzi ölkələrin ikili siyasətinə də toxunur. Qə-

zetin 16 oktyabr 1919-cu il tarixli 298-ci nömrəsində işıq üzü görmüş "İki siyasət" adlı məqaləsində istiqlalımızı tanımış İngiltərə hökumətinin düzgün siyasətini təqdir etməklə yanaşı, Fransanın Azərbaycan və Gürcüstanın müstəqilliyini tanımamasını Birinci Dünya müharibəsində böyük sarsıntılar yaşamış bu ölkənin əsəbi siyasət yürütməsi ilə əlaqələndirir. Qeyd edir ki, ingilislər öz məqsədyönlü siyasətləri sayəsində Qafqazda, İranda, Türkiyədə böyük nüfuz qazanmaqda ikon Fransanın tutduğu yanlış mövqe həmin bölgədə təəccüb doğurur. Belə bir "yanaşmadan əsas itirən tərəf isə yenə də Fransanın özüdür".

Üzeyir bəy "Azərbaycan" qəzetində işıq üzü görmüş "Yersiz çıxış" adlı məqaləsində cümhuriyyətin qısa müddətdə gördüyü işləri ümumiləşdirir. Sosialistönümlü siyasilərin milli hökumətə qarşı qərəzli çıxışlarını nəzərdən keçirir və yazır ki, Azərbaycanın bütün insaf sahiblərini rahatlıq və asudəliyə çağıran, xalqın rifahı üçün səmimi-qəlbdən, istirahət nə olduğunu bilmədən çalışan hökuməti və onun rəhbərini bacarıqsızlıqda ittiham etmək ya ağıl və insafdan xali olmaqdır, ya da başqa bir məqsəd güdməkdir.

Şanlı dövrün sənədli tarixi

Əvvəli 6-cı səh.

Parlaq imzalar

"Azərbaycan" qəzetinin indiyə qədər adı başqa-ları ilə müqayisədə az tanınmış müəlliflərindən biri Əli Şövqidir. "Azərbaycan" qəzetində tez-tez çıxış edən bu qələm sahibi əfsuslar olsun ki, çox yaşama-dı. 1922-ci ildə o dövrün çox ağır mərəzlərindən sa-ylın vəərəmə mübtəla olmasından xəbər tutması şai-ri bədbin ovqata salır və 1925-ci ildə Gəncədə vəfat edir.

"Azərbaycan"ın müəllifləri sırasında geniş jurna-listlik fəaliyyəti göstərən ziyalılardan biri də Əliabbas Müznibdir. Yazar XX əsr Azərbaycan ədəbi-ictimai fikir tarixində əbədiləşən şair, publisist, ədəbiyyatşü-naş, tərcüməçi idi. Cəmi 55 il ömür sürüb amansız repressiya "maşın"ına tuş gələn ədib günahsız iken günahlı sayılıb güllələnir.

"Azərbaycan"çılar üçün Müznib yaradıcılığı iki-qat əzizdir. Çünki cümhuriyyət dövründə "Azər-baycan" qəzetinin səhifələrində onun bir çox də-yərli məqaləsi dərc olunub. O, qəzetdə türkçülüyün tarixi və cari məsələləri barədə silsilə məqalələrini dərc etdirib.

XX əsrin birinci yarısında yazıb-yaratmış yazı-çı, tənqidçi, pedaqoq və jurnalist Seyid Hüseyn Sa-dıqın (Hüseyn Mir Kazım oğlu Sadıqzadə) mükəm-məl qələm təcrübələri cümhuriyyət dövrünün "Azərbaycan" qəzetində də işıq üzü görüb.

Görkəmli yazar cümhuriyyət dövründə qələ-mə sarırlarq məhsuldar fəaliyyət göstərməyə baş-lamışdır. 1919-cu ildə erməni daşnaklarının vəhşi-cəsinə yandırdıqları abidələrdən biri də milyonçu Musa Nağıyevin oğlu İsmayılın xatirəsinə ucaltdı-ğı "İsmailiyyə" binası idi. Millətə qənim kəsilən daşnaklar binanın sökülməsinə çalışırdılar. Bu qəsdin üstünü açmaq üçün o zaman Seyid Hüseyn "Həzin bir xatirə" və "İsmailiyyə" hekayələrini qələmə almışdı. Həmin hekayələr "Azərbaycan" qəzetində dərc olunmuşdu.

Azərbaycanın tanınmış şairi, Seyid Hüseynin ömür-gün yoldaşı Ümgülsüm Sadıqzadənin yaradı-cılığında da ən məhsuldar dövr 1918-1920-ci illərə təsadüf edir. O, Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasını sevinclə qarşılayır, şeirlərində xalqımızın milli isti-tiqlala qovuşmasını tərənnüm edirdi. Əksəriyyəti "Azərbaycan" qəzetində dərc olunan "Türk ordusu-na", "Çəkil, dəf ol!", "Əsgər anasına", "Dərdli nəğ-mə", "Yurdumuzun qəhrəmanlığına", "Yollarını bəklədim" və başqa şeirlərində milli istiqlalın qo-runmasına çağırış ruhu yüksək səviyyədə qələmə alınmışdır. Şairin 1920-ci il aprelin 28-də cümhu-

riyyətin devrilməsi ilə bağlı yazdığı "Hicran" və "Bayrağım enərkən" şeirləri Azərbaycan ədəbiyya-tının ən dəyərli əsərlərindən hesab olunur.

Ömər Faiq Nəmanzadənin "Azərbaycan" qəze-tinin müəllifi kimi fəaliyyəti xüsusi vurğulanmalı-dır. Onun publisistik yaradıcılığında dil məsələlə-rinə həsr etdiyi məqalələr xüsusi yer tutur. "Dil yoxdur, millət yoxdur", "mən inanmıram ki, dilini sevməyən xalqını sevsin", "məhəbbətimizin ən üstün qatına dil məhəbbətini çıxarmalıyıq" və sair fikirləri böyük ziyalının ana dilinə olan sevgisinin ifadəsi idi.

Axır nəfəsinədək əqidesindən dönməyən, məs-ləkinə sadıq qalan Şəfi bəy Rüstəmbəyli "Azərbay-can" qəzetinin tarixində parlamentə üzv seçilən ilk redaktor kimi də qalıb. Mühacir həyatı yaşayan di-gər görkəmli yazarımız, ictimai-siyasi xadim Cey-hun bəy Hacıbəyli Azərbaycana qayıda bilmir. La-kin son nəfəsinədək vətəninə xidmət edir, onun isti-qlal uğrunda ideoloji mücadilə aparır, yurdunun xoşməramlı və fədakar təmsilçisi olur.

Ədəbiyyat, mədəniyyət, ictimai xadim, gör-kəmli jurnalist, tənqidçi, teatrşünas, tərcüməçi Xə-lil İbrahim 1937-ci ilin noyabrında həbs edilir,

1938-ci ilin martında "xalq düşməni" elan olunur və güllələnir. Göründüyü kimi, cümhuriyyətin sü-qutundan sonra onun müəllifləri də susdurulur.

Bu müəlliflərin "Azərbaycan" qəzetində dərc etdirdiyi yazılar Azərbaycanın bütövlüyünün qo-runması, elm, təhsil məsələlərinin ön plana çəkil-məsi, xalqın milli birliyi, insanların qəflət yuxusun-dan oyadılması, milli kimliyimizin, varlığımızın dərkı, əhalinin sosial problemlərinin həlli kimi bö-yük arzuları ifadə edirdi. Bunlar "Azərbaycan" qə-zetinin bütün müəlliflərini və onların təmsalında Azərbaycanın bütün millətsevər insanlarını birləş-dirən amal idi.

1918-ci ilin 15 sentyabrından 1920-ci ilin 27 ap-relinə kimi "Azərbaycan" qəzetinin Azərbaycan di-lindəki nəşrinin ümumən 443, rus dilində isə 438 nömrəsi işıq üzü gördü. Qəzetin növbəti - 444-cü nömrəsinin çıxması bir də 72 ildən sonra, 23 sen-tyabr 1992-ci ildə mümkün oldu. Bununla tarixi ədalət bərpa edildi və "Azərbaycan" qəzeti 444-cü nömrəsi ilə 72 il əvvəl qaldığı yerdən davam etmə-yə, öz tarixi missiyasını yerinə yetirməyə başladı.

Ən düzgün qiymət

"Azərbaycan" qəzetinin ölkə tarixində tutduğu yerə və mövqeyə, özünün şərəfli tarixi ərzində ar-xalandığı, əsaslandığı fəaliyyət prinsiplərinə ən düzgün qiyməti məhz Ulu Öndər Heydər Əliyev vermişdir. Ümummilli Liderin "Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədidir, salsılmazdır və dönməz-dir" şüarı bir tərəfdən keçmişdəki uğurların davam etdirilməsini, digər tərəfdən səhvlərdən nəticə çı-xarılmasını, ən vacibi isə güclü və mübariz ruh tə-ləb edirdi. "Azərbaycan" qəzetinin ikinci müstəqil-

lik illərində çıxan səhifələrində də məhz bu istiq-a-mətlər qorunur.

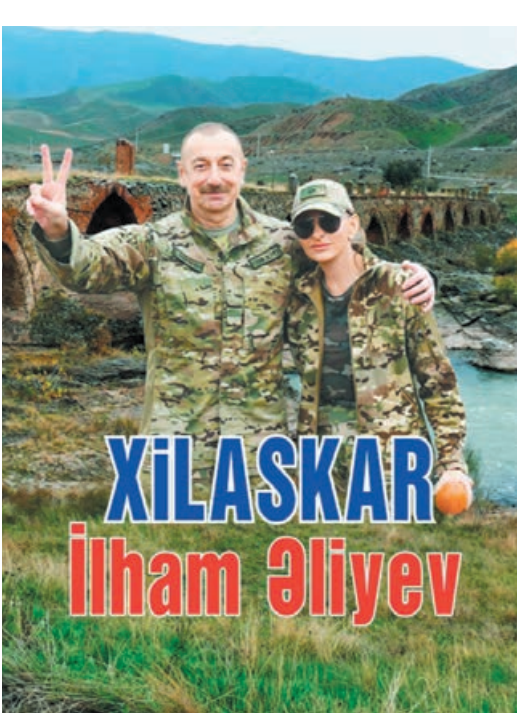
Heydər Əliyev "Azərbaycan" qəzetinin 1000-ci nömrəsinin çıxması ilə bağlı təbrik məktubunda müstəqilliyimizə düşmən kəsilmiş xarici və daxili qüvvələrin öz çirkin məqsədlərinə nail olmaq üçün azğın niyyətlərindən əl çəkmədikləri məqamlarda "Azərbaycan" qəzetinin öz sayıqlığını bir an belə itirmədiyini xüsusi vurğulamışdı. Ulu Öndərin "Azərbaycan" qəzetinin 80 illik yubileyi münasibə-tilə 1998-ci il 15 sentyabrda göndərdiyi təbrikdə oxuyuruq: "Ölkəmizin mütərəqqi mətbuat ənənələ-rini ləyaqətlə davam etdirən "Azərbaycan" qəzeti bu gün demokratiyanın, siyasi plüralizmin, aşkarlı-ğın təmin edilməsində müstəsna rol oynayır. Onun səhifələrində Azərbaycan həqiqətləri, ölkəmizdə hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyətinin qurulması, iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi, sağlam mə-nəvi-psixoloji mühitin, vətəndaş həmrəyliyi və mil-li birliyin yaradılması sahəsində aparılan məqsəd-yönlü işlər və ictimai-siyasi proseslər qərəzsiz işiq-landırılır".

Həmin məktubda qəzetin fəaliyyəti yüksək qi-y-mətləndirilməklə yanaşı, kollektivin üzərinə düşən məsul vəzifələr də aydın və yığcam şəkildə göstə-rilmişdir: "İnanıram ki, fəaliyyət göstərdiyi bütün dövrlərdə öz yüksək amallarına dönməz sədaqət göstərmiş "Azərbaycan" qəzetinin kollektivi bu-n-dan sonra da respublikamızda baş verən həqiqətlə-rin geniş ictimaiyyətə çatdırılmasında, dünyaya ya-yılmasında yüksək professionalıq, obyektivlik, prinsipiallıq, əsl dövlətçilik və vətəndaşlıq mövqe-yi nümayiş etdirərək xalqımızın mütərəqqi mət-buat ənənələrini layiqincə davam etdi-rə biləcək".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Azər-baycan" qəzetinə verdiyi dəyər də xarakterik ol-maqla kifayət qədər yüksəkdir. Dövlət başçısının qəzetin 100 illik yubileyi münasibətilə 14 sentyabr 2018-ci ildə göndərdiyi təbrik məktubunda deyilir: "Qəzet peşəkarlıq, obyektivlik və vətənpərvərlik prinsiplərinə dönmədən əməl etmiş, ölkəmizin so-sial-iqtisadi tərəqqisi, vətəndaş cəmiyyətinin for-

malaşması, milli həmrəyliyin möhkəmlənməsi və digər sahələrdə həyata keçirilən dövlət siyasəti bar-dədə həqiqətlərin Azərbaycan ictimaiyyətinə çat-dırılması istiqamətində məqsədyönlü fəaliyyət göstərmişdir".

"Azərbaycan" qəzeti hər zaman müasirlik, əxlaqi-mənəvi kamillik və vətənsəvrlik, isla-mi dəyərlərə və türkçülüyə sədaqət ruhunda fəaliyyət göstərməklə maarifçilik ideallarına xidmət etmişdir. Ölkədə iqtisadiyyatın və siya-si sistemin, demokratiyanın tərəqqisi ilə yanaşı, elmin və elm xadimlərinin, dünya səviyyəli tədqiqat fəaliyyətlərinin və yüksək təhsilin in-kışafına, səhiyyə, mədəniyyət ocaqlarının cə-miyyətin inkişaf mərkəzlərinə, intellektual re-surslarına çevrilməsi strategiyasının reallaşdı-rılmasına töhfələr vermişdir.

Müstəqillik dövründə parlament tərəfindən minlərlə qanun və qərar qəbul olunmuş, müxtəlif komitələrin qanun yaradıcılığı ilə bağlı saysız-he-sabsız iclasları, habelə plenar iclasları keçirilmiş-dir. Bütün bunlar "Azərbaycan" qəzetinin səhifə-lərində öz əksini tapmış, tarixə çevrilmişdir.

44 günlük Vətən müharibəsinin gedişində Mü-zəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi və qəhrə-man əsgərlərimizin şücaəti sayəsində müqəddəs Qarabağ torpaqlarının erməni işğalçılarından azad edilməsinin xronikası, daha sonra regionda aparılan möhtəşəm quruculuq işləri, Böyük qayıdışın ge-t-dikcə güclənən addım səsləri anbaan qəzetin səhi-fələrində yer alaraq tarixilik qazanmışdır.

Son 17 il ərzində "Azərbaycan" qəzeti redaksi-yası tərəfindən Ulu Öndər Heydər Əliyev və Prezi-dent İlham Əliyevin fəaliyyətləri haqqında müxtə-lif mövzularda kitablar nəşr olunmuşdur. 2003-cü ildə buraxılan "Heydər Əliyev dünyanın gözü ilə" kitabında Ümummilli Liderin siyasi fəaliyyəti, zəngin dövlətçilik irsi öz əksini tapmışdır. Nəşrdə dünyanın ən məşhur siyasi və ictimai xadimlərinin, dövlət başçılarının Ulu Öndər haqqında fikirləri, eləcə də fəaliyyətinə dair məqalələr toplanmışdır.

"Azərbaycan" qəzeti redaksiyasının "Azərbay-can qədər əbədi" silsiləsində nəşr etdirdiyi "Hey-dər Əliyev mənim həyatımda" növbəti kitabı Ulu Öndərin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi illərdə konkret şəxslərə göstərdiyi diqqət və qayğıları, xeyirxah-lıqları, çoxsaylı insanların həyatında oynadığı müs-təsna rolu əks olunur.

2008-ci ildə "Azərbaycan-90" kitabı nəşr edi-l-mişdir. Burada cümhuriyyət dövründə meydana gələn dövlətin müstəqillik və istiqlal rəmzinə çevrilən qəzetin fəaliyyətinin ayrı-ayrı səhifələri öz əksini tapmışdır.

31 Mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ərəfəsində işıq üzü görən "Azərbaycanlıların soy-qırımı: tarixin qanlı salnaməsi" adlı ikicildlik kitab erməni faşizminin mahiyyəti, xalqımızın əsrlər bo-yu məruz qaldığı qanlı qırğınların baiskarları və təşkilatçıları, soyqırımı haqqında əsl həqiqətlər təkzibolunmaz faktlar əsasında ictimaiyyətə çatdı-rılır. Kitab 2012-ci ildə işıq üzü görmüşdür.

"Azərbaycanda Olimpiya hərəkəti: daim yük-səlişdə" ikicildlik kitab müasir Azərbaycan dövlə-tinin banisi Ulu Öndər Heydər Əliyevin əbədi-yaşar xatirəsinə və Milli Olimpiya Komitəsinin yaranmasının 20-ci, Azərbaycanın Olimpiya hərə-katının inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasının 15-ci ildönümünə ithaf edilmişdir. 2013-cü ildə çap olunan bu nəşri idman və bədən tərbiyəsinin, xüsusən də Olimpiya sahəsinin mükəmməl salna-məsi hesab etmək olar.

Ulu Öndərin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev mənim həyatımda" ikicildlik nəşrdə Ümummilli Liderin sovet dövründə və müstəqillik illərində müasiri olmuş, bir yerdə iş-ləmiş sadə insanların, sənət adamlarının, dövlət xadimlərinin maraqlı xatirələri, məqalələri top-lanmışdır. Nəşr 2013-cü ildə çapdan çıxmışdır.

"İlham Əliyev bizi Cocuq Mərcanlıya qaytardı" adlı kitab Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münacişəsində ilk dəfə olaraq baş verən keyfiyyət dəyişikliyindən bəhs edir. 2017-ci ildə çıxan nəşr-də tarixi baxımdan zəruri olan sənədlərə, Aprel zə-fərinin səbəb və nəticələrinə, Prezident İlham Əli-yevin Aprel döyüşləri barədə fikirlərinə geniş yer ayrılıb.

2018-ci ildə işıq üzü görən "Xocalı şahidləri danışır" kitabı soyqırımının 26-cı ildönümünə həsr olunub. Kitabda Xocalı faicəsinin canlı şahidləri-nin xatirələri toplanıb.

"Azərbaycan" qəzetinin 100 illik yubileyi mü-nasibətilə nəfis tərtibatda çapdan çıxmış "100 yaş-lı "Azərbaycan" kitabında Prezident İlham Əliye-vin "Azərbaycan" qəzetinin kollektivinə təbrik məktubu verilmiş, habelə Heydər Əliyevin mət-buatla bağlı siyasi irsinə aid yazılar toplanmışdır. Nəşrdə eyni zamanda rəsmi dövlət qəzetinin tarixi, parlament fəaliyyəti, redaktorları, müəllifləri haq-qında məqalələr öz əksini tapmışdır.

"Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, respub-likanın Əməkdar jurnalisti, "Şöhrət" ordenli Bəxti-yar Sadıqovun Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü möhtəşəm fəaliyyətinin təhlilinə həsr olunmuş 3 kitabı nəşr olunmuşdur. 2021-ci ildə çapdan çı-xan "Xilaskar İlham Əliyev" kitabında Vətən mü-haribəsində Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun əl-də etdiyi şanlı qələbədən bəhs olunur, onun tarixi, siyasi əhəmiyyəti şərh edilir.

Nəfis tərtibatda çıxan "İlham Əliyev öndədir" kitabında isə Azərbaycan Prezidentinin son illərdə yürütdüyü möhtəşəm fəaliyyət öz əksini tapıb. 11 fəsilədən ibarət olan kitabda dövlət başçısının rəhbərliyi altında həyata keçirilən genişmiqyaslı islahatlar, bütün sahələr üzrə əldə olunan naili-yətlər və inkişafın Azərbaycan modeli araşdırılır, həmçinin ölkəmizin və dövlət başçısının qlobal miqyasda qazandığı yüksək nüfuzdan bəhs edilir.

Bəxtiyar Sadıqovun 2023-cü ildə çap olunan "Dünyanın tanıdığı İlham Əliyev" nəşrində isə konkret faktlar və misallar əsasında Prezident İlham Əliyevin dövlət rəhbərliyinin 20 ili ərzində ölkəmiz və dünya üçün gördüyü möhtəşəm işlər öz əksini tapıb. Bu kitab həm də dövlətimizin başçı-sının böyük qələbəyə aparan siyasətinin yığcam salnaməsidir.

107 yaşlı "Azərbaycan" qəzeti bu illər ərzində işıq üzü görmüş 10.000-ci sayının hər birində öz missiyasına sadıq olub. Əsrdən də böyük bu tarix-də Azərbaycanda çox qəzet və jurnallar nəşr olu-nub. Nə və necə yazmasından, hansı mövqedə durmasından asılı olmayaraq, onların hər birinin bu il 150 illiyini qeyd etdiyimiz milli mətbuat ta-riximizdə özünəməxsus yeri var. Amma istisnasız olaraq qeyd edə bilərik ki, Azərbaycanın müstə-qillik tarixini, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu strateji inkişaf kursunu, bu xətti əzmlə davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasa-tın möhtəşəm nəticələrini heç bir mətbuat orqanı "Azərbaycan" qəzeti qədər geniş, əhatəli, dolğun şəkildə işıqlandırmayıb. Mövcud olduğu bütün dövrlərdə qəzet milli dövlətimizin yol yoldaşı olub. Bu mənada "Azərbaycan" ölkəmizin müstə-qillik dövrünün ensiklopediyası, tariximizin ən obyektiv, doğruçu və fədakar salnaməçisidir. Za-man qəzetin 10.000-ci sayının davamına yeni rə-qəmlər əlavə edəcək, onminlər yüzminlərə, yüz-minlər isə milyonlara qovuşacaq.

Bu qəzetin hər yeni sayı sadəcə rəqəmlərdə simvollaşan tarix deyil, Azərbaycanın istiqlalının əbədiyliyi, dönməzliyi, daimiliyidir.

*İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"*

Azərbaycan. - 2025.- 3 dekabr (№255).- S.6; 7.